

Natuurtuinieren met Ger Londo

„Ik ben wel heel benieuwd naar de reacties op mijn boek vanuit de natuurbeschermingswereld. Want we zijn in Nederland bij het natuurbeheer erg dogmatisch.” De 74-jarige Ger Londo weet niet zeker of zijn adviezen over het uitzaaïen van planten worden opgevolgd: “Voor een ruime genetische basis is dat wel nodig.”

Ger Londo onderzoekt de vegetaties langs het Vogelmeer in de Kennemerduinen.

Ger Londo is sinds zijn prille jeugd geboeid door de natuur. Hij ging in de tuin van zijn ouderlijk huis al vroeg met wilde planten aan de gang. Later kreeg hij belangstelling voor de vegetatiekunde: “De NJN is voor mij erg belangrijk geweest. Met de Plantensociologengroep ofwel ‘Sjocgroep’ van de jeugdbond leerde ik vegetatieopnamen maken en -tabellen analyseren, vooral van Victor Westhoff die toen vaak de Sjockampjes leidde. Op de universiteit kreeg je destijds nog geen les in het maken van vegetatieopnamen. Na de kweekschool ging ik biologie studeren aan de Universiteit van Amsterdam, waar Jacob Heimans hoogleraar was in de Bijzondere Plantkunde. Vanwege mijn ‘vooropleiding’ bij de NJN begon ik al meteen in mijn eerste studiejaar met een vegetatieonderzoek op de oevers van het Vogelmeer in de Kennemerduinen. Dat onderzoek met permanente kwadraten groeide uit tot een

promotieonderzoek en leidde in 1971 tot het proefschrift: *“Patroon en proces in duinvalleivegetaties langs een gegraven meer in de Kennemerduinen.”*

Toen ik in 1964 aan het afstuderen was, kreeg ik een telefoontje van Victor Westhoff. Hij had een vegetatiekundige nodig bij het RIVON, het Rijksinstituut voor Veldbiologisch Onderzoek ten behoeve van het Natuurbehoud. Ik heb op dit instituut een plezierige en leerzame tijd gehad, met een minimum aan vergaderen bereikten we een maximum aan onderzoek doen en adviseren. Daarna kwamen de fusies: het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN), het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN) en Alterra, ik heb alle fases meegemaakt. Ik ben allang gepensioneerd, maar ik heb als gastmedewerker nog wel een werkplek bij Alterra. Ik adviseer ook nog steeds over het beheer van de Natuurtuin van Wageningen Universiteit en Researchcentrum.”

OVERGANGSZONES

Vanuit het vegetatiekundig en plantenoecologisch onderzoek ontwikkelde Ger Londo zich tot specialist op het gebied van natuurontwikkeling. Zijn kennis op dat terrein bleek goed toepasbaar in tuinen en parken: “Voor de KNNV Uitgeverij maakte ik in 1977 het boekje *Natuurtuinen en -parken*. Het kwam toen in de mode om meer natuur in tuinen toe te laten. Je had toen het

“De vestiging van soorten kan sterk begunstigd worden door uitzaaï...”

boek van Le Roy *Natuur inschakelen*, natuur uitschakelen, dat neerkwam op het advies: laat het maar verwilderen, laat het maar gaan, dan wordt het wel wat. Maar zo werkt het echt niet, eigenlijk gaat er op die manier niets leuks groeien.

Links - Natuureducatie in de Londotuin.

Foto Ben Verboom

Midden - De Londotuin op landgoed Broekhuizen.

Foto Ger Londo

Op basis van mijn kennis van natuurbeheer en natuurontwikkeling schreef ik toen *Natuurtuinen en -parken*, een ecologische handleiding voor de aanleg van natuurtuinen. Want je moet eerst het milieu geschikt maken voor een natuurlijke begroeiing. Soortenrijke vegetaties blijken altijd gebonden aan bepaalde gradiëntsituaties, aan overgangszones tussen zand en klei, nat en droog, hoog en laag, kalkrijk en kalkarm. Je moet dus zorgen voor allerlei geleidelijke overgangszones.”

LONDOTUIN

Drieëndertig jaar na de publicatie van *Natuurtuinen en -parken* verschijnt bij de KNNV Uitgeverij een herziene en uitgebreidere versie, getiteld *Naar meer natuur in tuin, park en landschap*. Ger Londo heeft op tweehonderd pagina's alle kennis over de aanleg van bloemrijke graslanden, bloemrijke ruigten en zomen, moeras, heide, bos en struweel, muurbegroeiingen en onkruidakkers samengebracht: “Alle nieuwe inzichten zijn verwerkt. Ik heb veel experimenten gedaan, met allerlei grondsoorten, vooral in mijn eigen tuin in Scherpenzeel en in de proeftuin van het RIN op landgoed Broekhuizen in Leersum. Toen het RIN in 1971 naar Broekhuizen ging, heb ik in de voormalige moestuin een experimentele natuurtuin aangelegd. In deze proeftuin zorgde ik voor bloemrijke graslanden met allerlei zeld-

zame planten. Maar toen verhuisde het instituut naar Wageningen; kasteel Broekhuizen en de omringende gronden kregen een nieuwe eigenaar. We hebben toen de proeftuin, voor zover dat mogelijk was, gedeeltelijk getransplanteerd naar een nabijgelegen perceel op landgoed Broekhuizen. Bij de opening in 1998 kreeg deze natuurtuin de naam ‘Londotuin’.

UITZAAIPROEVEN

Ger Londo verdedigt het uitzaaien van soorten bij natuurontwikkelingsprojecten in het landelijk gebied: “Je moet niet gaan zitten afwachten. Agrarische grond die lang in gebruik is geweest, bevat vrijwel geen zaden meer van natuurlijke begroeiingen. Als verwante natuurgebieden in de omgeving ontbreken, dan moet je soorten uitzaaien. Ik heb uitzaaiproeven gedaan in natuurtuinen en ecologische proeftuinen. Als het milieu geschikt is, kan de vestiging van soorten sterk begunstigd worden door uitzaaï, ook die van zeldzame planten. Zonder uitzaaï krijg je in het eerste jaar vaak alleen algemene planten. Met uitzaaï geef je ook bedreigde en zeldzame soorten een kans. Een deel daarvan verdwijnt wel weer, maar wat blijft is belangrijk.

Als de spontane vestiging van zeldzame soorten traag verloopt, dan begint het vaak met één of enkele exemplaren die later een grote populatie vormen. Maar

de kans is groot dat dergelijke populaties een smalle genetische basis hebben, smaller dan wanneer een gebied door veel individuen tegelijk wordt gekoloniseerd.

Bij natuurbeheer en natuurontwikkeling gaat het erom de biodiversiteit zo goed mogelijk te behouden, dus ook de variatie binnen de soorten. Daarom moet je in natuurontwikkelingsgebieden streven naar een ruime genetische basis. Als verwante natuurgebieden in de onmiddellijke omgeving ontbreken, dan moet je soorten uitzaaïen, bijvoorbeeld door het uitleggen van maaisel uit het meest nabijgelegen natuurgebied.”

Londo ontraadt in natuurontwikkelingsgebieden het gebruik van zaden van kwekerijen of zaadhandels: “Kwekerijen beschikken doorgaans over relatief kleine populaties, met een smalle genetische basis. Bovendien gebruiken ze wel eens cultuurvariëteiten of uitheemse typen van inheemse soorten. Je kunt beter maaisel uit een nabijgelegen natuurgebied uitleggen. Het overbrengen van soorten is ontzettend belangrijk, maar het is in ons land beslist nog geen gemeengoed. Ik ben heel benieuwd naar de reactie van de natuurbeschermingswereld op mijn boek.”

Informatie over het nieuwe boek van Ger Londo is te vinden op de website van de KNNV Uitgeverij (www.kn.nvuitgeverij.nl).